

Til:

Finansminister Trygve Slagsvold Vedum
Næringsminister Jan Christian Vestre
Kommunal- og distriktsminister Sigbjørn Gjelsvik
Samferdselsminister Jon-Ivar Nygård
Klima- og miljøminister Espen Barth Eide

Kopi:

Finanskomiteens medlemmer

26. august 2022

Innspill til statsbudsjett 2023 fra prosjekterende og utførende i bygg- og anleggsnæringen: - En kritisk og usikker tid for offentlige og private aktører i hele sektoren

Bygg-, anlegg- og eiendomsnæringen (BAE) er Norges største distriktsnæring, med over 350 000 mennesker sysselsatt over hele landet. Verdiskapningen og kompetansen rundt næringen er enorm og uhyre viktig.

Rådgivende ingeniører, arkitekter og entreprenører former ryggraden i det moderne Norge. Fra kontorer til veier og jernbane og til usynlig infrastruktur som vann og avløp blir planlagt, bygget og vedlikeholdt, er kunnskapen i våre bransjer helt sentral i å finne de smarte løsningene, som sparer samfunnet for penger, sikrer høy kvalitet og et funksjonelt, bærekraftig resultat.

Norsk næringsliv har vært gjennom en form for unntakstilstand gjennom flere år, BAE-næringen er intet unntak. Galopperende priser og leveranseproblemer skaper nå betydelige utfordringer med å planlegge og gjennomføre kritisk viktige prosjekter, samtidig som ordreservene for mange bedrifter er fallende. Nå treffes næringen av «halen på krisene», med økende usikkerhet, ordretørke og kompetanse som står i fare.

Vi er urolig for hvilke effekter regjeringens varsel om utsettelse og nedskalering av flere offentlige byggeprosjekter vil ha, ikke bare for aktiviteten i BAE-næringen, men også for Norges behov for å bygge mer bærekraftig, kutte utslipp og begrense kostnader.

Gode bygg og sikker, fungerende infrastruktur er en forutsetning for bærekraftige distrikter og lokalsamfunn. Dagens situasjon er derimot at tilstanden på offentlige bygg og infrastruktur som sykehus, jernbane, veier og vann- og avløpsnett er svært dårlig. I RIFs rapport «State of Nation» fra 2021 er det avdekket at oppgraderingsbehovet for å ivareta et godt funksjonsnivå på offentlige bygg og infrastruktur er på hele 3200 milliarder. Klimaendringene gjør at tilstanden på vår felles infrastruktur forverres raskere enn tidligere. Behovene for ny kraftproduksjon og energieffektivisering av eksisterende bygg har dessuten vært kritisk viktig lenge, og er ytterligere forsterket nå. Klimaendringene stopper heller ikke opp, selv om det er press på renten og behov for innsparinger i norsk økonomi. Mange investeringer bør derfor ikke skyves på, det vil bare skape en enda større regning for samfunnet senere.

For å sikre sysselsetting, kompetanse, omstillingsevne og innovasjon, må det tas kloke grep. Og regjeringen og Stortinget sitter med et stort ansvar for å sikre forutsigbarhet og fremdrift, slik at verdiene i infrastrukturen ivaretas, samtidig som utbygging og oppgradering skjer på en bærekraftig måte og skaper forutsigbarhet for næringen og arbeidsplassene.

Vi er overbevist om at BAE-næringen er en del av løsningen, og at det vil vise seg igjen på klimaregnskapet og samfunnsregnskapet dersom politikerne evner å sikre en bærekraftig og konkurransedyktig bygg- anlegg, og eiendomsnæring.

I arbeidet med Statsbudsjettet for 2023 ber vi derfor om følgende:

- **Offentlige byggherrer må sikres finansering til igangsatte prosjekter.** Forutsigbarhet er en forutsetning for bærekraft og mer effektiv utbygging av store offentlige investeringer. Det er heller ingen besparelser å hente i å utsette prosjekter som allerede er igangsatt eller er nært forestående. Tilpasninger av aktiviteten i bygg- og anleggsnæringen må gjøres med lengre tidsperspektiv. Stykkevis og usammenhengende planlegging og bygging fører til unødvendige produksjonsstopp, fordyrer prosjektene og begrenser mulighetene for å kutte utslipp og redusere kostnader.
- **Staten må bruke sin innkjøpsmakt og premiere innovative og klimavennlige anskaffelser,** hvor leverandørens kompetanse og evne til å skape best mulig samfunnsnytte vektlegges høyere og bestilles slik at offentlige bygg og anlegg blir bærekraftige. Dette er helt nødvendig for å stimulere til innsparinger, innovasjon og fremme gode miljø- og klimaløsninger herunder energieffektivisering, lokal energiproduksjon og sirkulærøkonomi, ikke bare for forbildeprosjektene men også for hverdagsbyggeriet. Fremtids-løsningene må brukes. Gevinsten ved god styring av offentlige byggeprosjekter er stor, og det er i dag for mange og fordyrende konflikter knyttet til byggeprosessen. Dette kan påvirke både kvalitet på det ferdige bygget og forlenge byggeperioden. Regjeringen bør derfor sette ned en arbeidsgruppe for å kartlegge hvordan offentlige anskaffelser av bygg- og anleggsprosjekter og -tjenester kan øke effektiviteten i offentlige byggeprosjekter, og redusere både kostnader og konfliktnivået.
- **Prioriter samfunnssikkerhet og klima.** Mange av de store investeringene i vann- og avløp, samferdsel, sykehus, og til klimatilpasning mot alvorlige flommer og skred kan ikke utsettes. Det handler om sikkerhet og trygghet for folk i Norge. Vi ønsker å være en pådriver for sunn økonomisk styring, men å utsette nødvendige investeringer på disse områdene er å stikke hodet i sanden og håpe at problemet forsvinner. Kostnadsfokuset må derfor ikke reduseres til å omhandle utbyggingskostnader på kort sikt, og prisen for å utsette kritisk viktig infrastrukturbygging, -vedlikehold og klimatilpasning må få mye større vekt i politiske vurderinger.
- **Omprioriter FoUI-virkemidlene til bygg og anlegg.** Bygg- og anleggsnæringen må utvikle betydelig ny kompetanse og innsikt for å kunne bygge mer kostnadseffektivt og for å redusere klimafotavtrykket. Kun 3,6 prosent av de offentlige forsknings- og utviklingsmidlene er i dag rettet inn mot bygg- og anleggsnæringen som står for rundt 20 prosent av verdiskapingen. Det er derfor nødvendig med en målrettet offentlig innsats for å utløse og akselerere grønn omstilling og innovasjon i denne viktige sektoren.
- **Stort behov for nok og riktig kompetanse.** De store utfordringene fremover krever både mer spiss- og breddekompetanse i alle ledd av bygg- og anleggsnæringen. Det er for tiden underdekning på både fagarbeidere og akademikere i næringen, kombinert med stor etterspørsel etter videreutdanning generelt og spesielt innen bærekraft og sirkulærøkonomi.

RÅDGIVENDE
INGENIØRERS
FORENING

arkitektbedriftene

nelfo

RØRENTREPRENØRENE
NORGE

Riktig dimensjonering og prioritering av utdanningstilbudene innen alle nivå må derfor prioriteres for å sikre BAE-næringens utviklings- og innovasjonskraft fremover.

Vi bidrar gjerne med mer informasjon dersom det er ønskelig, og tar gjerne imot invitasjoner til snarlig møte om våre innspill.

Med vennlig hilsen

Ari Soilammi (sign.)

Stein Windfeldt (sign.)

Tore Strandskog (sign.)

Utviklingssjef RIF

Strategidirektør EBA

Næringspol. direktør NELFO

Egil Skavang (sign.)

Marianne W. Røiseland (sign.)

Adm. dir. Arkitektbedriftene i Norge

Adm. dir. Rørentreprenørene Norge